

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP

Előfizetési díj: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft., negyedévre 3 ft.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L. Keresztély P. kereskedésében.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: 6t hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László

könyv- és Keresztély Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 14. sz.)

Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officel. Zeitungs-Agent, (Stadt-Seilerstätte 2), Pesten:

Haasenstein és Vogler Urutól 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlár sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy íven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
hét óra 7 „ „
félévre 6 „ „
negyedévre 3 „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“

szerkesztősége.

Zetelaka, máj. 31. 1873.

Tekintetes szerkesztő ur!

Tegnap Zetelakán örömnapp volt. Erd. püspök Fogarasy Mihály ő excellenciája látogatást tartott és a bérmelet szentességét osztá ki 780 személynek. Országhy, Sz. Király, Sz. Tamás Kadics, Bethlenfalva, Maréfalva is képviselve volt. A főpásztor fogadtatása f. hó 29-én d. u. 7 órakor nagyszéri volt. K.-Keménfalván L. D. tanító üdvözölte ő nmságát, Zetelaka diszkapuja előtt pedig Sz. G. főbíró. Mozsarak durrogása között, lovas banderium — derék székely fiakból alakított kísérté Fenyédőtől Zetelakaig. 30-án reggel 7 órakor a mozsarak hatalmas hangja hívta az örömtias népet az ünnepélyre.

Püspök ur ő nmlga — miután a lélkész alkalmilag beszéde végeztetett — valóban keneteljes szavakban szólta föl a népet: híven megmaradni a halhatatlan ösök vallásához, a ker. igazság és erényhez; megmondá, miszerint a család boldogítás és a társadalom fölvirágzása, valamint az irányítészett mostani téveszmék leküzdése csakis a hit és törvényhez hű ragaszkodástól várható. — A népnevelést ismételt hangsúlyozva ajánla.

Harangzugas, üdvölvesek és élenkijátások között távoztott ugyan 30-án d. u. 5 órakor ő excellenciája Oláhfaluba fényes kísértel mellett. Isten dúz áldása kísérté minden léptén.

X.

A nemzetiségi eszme és a társadalom.

(K—G.) Sokat irtak már, s még többet beszéltek e tárgyról, a felhalmozódott adatkinesek élő bizonyosságai e kérdés fontosságának, valamint azon érdeklődésnek, melyet ez iránt nemcsak a hírlapirodalomban, hanem a törvényhozás termében is tapasztalunk.

A magyar birodalom par excellence állama a különböző nemzetiségeknek. Oly soknyelvű nép talán sehol sem él hasonló nagyságú földterületen; e tekintetben csak Oroszország mul felül, hol hasonló nagy számmal vannak képviselve a különböző fajok; ámde ott egy-két néptörredék kivül mindnyájan a közös szláv törzshöz tartoznak.

Ellenben nálunk feltalálhatók Európa három leghatalmasabb törzsének törredékei, melyek jellemében, szokásokban, történelmi fejlődésben, institutiókban oly annyira különbözök, hogy e differenciális, de a nép jellemében gyökeredző eltérések kiegyenlítése is elég dolgot ad az állam vezetőinek, mint ezt történelmünk utóbbi lapjai bizonyítják.

E különbözések benső sajátságokon, motívumokon alapulnak, nézetünk szerint tehát az egyeztetés műve is csak ily irányu lehet.

Benső változás előidézésére, valamint egyesek, úgy népek életében nem elégségesek a kívülről ható eszközök; sokkal mélyebben

feküsznek a különböző fajok jellemében rejlő eltérések, mintsem a rendezés külső alakítására oda elérhetne, s valami maradandót alkothatna. A tapasztalás is ezt mutatja.

Lengyelországon már háromszor osztottak meg az öt környező hatalmasságok. — Az orosz despotismus alkalmazásába vette a kínai, közö eszközök minden kigondolható nemét; nyelvét bevitte a közigazgatás, nevelés minden ágazatába; diplomatiái ravaszsággal honosított meg oly intézményeket, melyeknek ezélja az elorosztás nehéz munkáját megvalósítani az állami és társadalmi élet minden terén, csak egyet felejtett el, azt, hogy egy nép gondolkodása, jelleme nem hasonlítható a phisicai világban jelentkező tárgyakhoz, melyeknek alakot tetszés szerint adhat a mester gyakorlott keze. — Igen szépen mondja Schiller: „A törvényhozó egy cselekvő legvisszaható anyagon, az emberi szabadságon munkál.”

E szabadság nagyon relativ fogalom. — A relativitást nem a szabadság lényegére értjük, mert az mindenütt és minden körülmények között ugyanaz. A szabadság, e szót a maga humánus értelmében véve, mindenütt azon egy állapotát fejezi ki az embernek, azon állapotát t. i. midőn erőinek, tehetségeinek tetszés szerinti kifejtésében csak általános állami és társadalmi érdekek korlátozzák, midőn csak köztekintetek azok, melyek annak egy vagy más irányban gyakorlását megszorítják. E relativ szót csak az alanyi felfogás mértékére alkalmazzuk, s e tekintetben mondjuk, hogy a szabadság tényleges nyilvánulásának köre különböző a föld népeinél.

Oroszország despoticus kormánya sobasem mulasztja el a tartományi kormányzókhoz küldött ukázaiiban felemlíteni, miszerint a népek érdeke és szabadsága kiváló gondját képezi s mindig tudja igazolni a kancsuka alkalmazását általános állami szempontokból; de azért az utolsó orosz paraszt is jól tudja, hogy más az általa élvezett szabadság, s megint más az amerikai polgáré, tudja, hogy az övé csak negativ, emezé pedig positiv irányu a szabadság nyilvánulásának.

Soknyelvű országban fordul elő az eset, hol az összállam fogalmát bizonyos párticularis maguknak külön fejlődési lételt követelő részek teszik ki, hogy az egészet vezető hatalom szüntelen az általános érdekekre hivatkozik, melyeknek a részek különleges, gyakran az egész együttmaradásával ellentétes, vagy azt lehetetlenítő törekvései alárendelendők, míg a részek viszont különleges fejlődésük jogosultságára mutatnak, mint olyanra, melyet a közhatalom nem gátolhat meg a nélkül, hogy a despoticus irány képviselőjeként ne tünjék fel az egyes nemzetiségek szemében. E két, merőben ellentétes irányt kiegyeztetni, az összeség fogalmát gyakorlati nyilvánulásra juttatni, a nélkül, hogy ez az egyes árnyalatok jogos törekvéseinek praejudicálna, ez azon Archimedes pont, mit eddig nem igen sikerült feltalálni az államférfiaknak.

Sok helyt nagyon is túl hajtották az államhatalom e tekintetbeni feladatát, nem annyira igazi meggyőződésből, mint az állam érdekének hamis magyarázatából, s oly attributumokat tulajdonítottak az államnak az egyes részekkel, mint alkotó elemeivel szemben, melyek egyenes ellentétben állanak úgy az örök igazsággal, mint az állami jól felfogott érdekeivel; de a tapasztalás azt bizonyítja, hogy e tekintetben maradandót alkotni nem

tudott egyik állam is, s ép ellenkezője következett be annak, a mi czéloztatott; a consolidatio, egy közös czél felé törekvő állami lét helyét mindenütt a széthuzás, a kifelé gravitálás irányzata foglalta el, mely gyakran ingatta meg már nem egy államnak létalapját.

Minden egész részekből áll, úgy az anyagi, mint az ember világban; amott a cohoesio törvénye az összetartó kapocs, melynek létele az állami élet alapjához is elkerülhetlenül szükséges, hogy egészséges, szilárd talajon nyugodjék e nagy közület. Az egyes alkotó elemek saját körükben mozoghatását megtiltani annyi, mint csökkenteni azon erők hatását, melyeken az állam nyugszik. A mely mértékben munkás az állam abban, hogy részeinek igazolt, jogos önállósága szűkebb körbe szoríttassék, azon mértékben szűnnek meg ezek a nagy egész tevékeny, munkás tagjai lenni. — Minél tulhajtottabb a centralisatio, annál szabadabb a hatalom keze, annál megkötöttebbek az egyes részek, annál szűkebb a tér önálló cselekvés kifejtésére, következőleg annál csekélyebb a felelősség érzete, melynek fontos szerep jutott az államot alkotó egyes néptörzsek mikénti magatartásában is.

Hol a részeknek kezébe van adva a szabad fejlődésnek azon mértéke, mely az összeség fogalmának korlátaín belől bizyást megadható, — hol a kormány nem az atyáskodó szerepre, hanem a részek fejlődésének elősegítésére vállalkozik, ott az állam egyes alkotó elemei is öntevékenységre ébrednek, mely ép az imént említett felelősség érzetének szükségképi következménye. Itt érzik igazán a részek, hogy sorsuk a közmívelődés tekintetében első sorban saját kezükben van letéve, melynek megalapítása vagy eljátszása azon magatartástól függ, mit a nekik adott cselekvési szabadság kifejtése tekintetében tanusítanak.

E szabad mozoghatás kiterjedésére nézve nagyon eltérők a vélemények, a szerint, mint állami vagy nemzetiségi szempontból tárgyaltnak a kérdések, s nyilvánulnak az e körüli nézetek.

Az állami omnipotentia védői nem igen ismerik el a nemzetiségeknek abbéli törekvését, mely az állam keretén belől önálló cselekvésre irányul; előttük csak egy áll, az összállam fogalma, s minden szabadabb mozgásból e fogalom, egységének megdöntését olvasák ki, mely képzelődés aztán oly rendszabályok életbeléptetésére vezet, melynek ezélja csirájában elfojtani még azon eszméket is, melyek első sorban tán a részeknek, de közvetve az összeségnek is meghoznák az üdvös eredményt.

A történelem hemzseg a példától, midőn az államok hamis elvre alapítva korlátozó, az egyes nemzetek legsajátosabb érdekeibe belelyuló hatalmukat, munkások voltak abban, hogy az egyes alkotó elemek felolyadjanak a nagy egészben. De azt is mutatja, hogy e törekvések mindenütt az ellenkező eredményre vezettek, s a beolvadás helyett mindenütt separatisticus törekvésekre bukkantunk, melyek ép a kényszerű nyomás miatt vettek oly irányzatot, hogy megrázkodtatták magát az állam létét is nem egyszer.

A beolvastási munkálatok keresztülvitéleiben Róma volt nagy mestere a világnak, s az ezen processust kísérletbe vett államok még ma is annak nyomdokát követik, ambár ezredéves tapasztalat tanuskodik a választott eszközök eredménytelensége, és sikertelenségéről. Mesteri ügyességgel, diplomatiái fuffanggal vitté be a hajdani nagy birodalom

kormányza az általa meghódított népek köz-igazgatásába, egyházi, esaládi, társadalmi életébe a római törvényeket, szokásokat és hagyományos intézményeket; ez intézmények formailag át is alakították ama népek köz-és magán életét, külsőleg hódoltak az idegen rendszereknek, érezve a közhatalom kényszerítő erejét, de lényegileg azok maradtak, amik voltak: zsidók, görögök, germanok, céltak, s elég volt a nagy népvándorlás megindulása, hogy ismét úgy jelenjenek meg a történelem szinpadán, mint önálló, sajátos vonásokkal bíró népek, mely alap-tulajdonságoktól még a „világ urának“ sem sikerült megfosztani őket.

Az állam hatalmának tulhajtása tehát még egy részről veszélyes, más részről nem vezet kellő czélhoz. Külső intézkedések és rendszabályok által oda hatni, hogy az egyes részek az egésznek akarat nélküli, gépies alkatelemeivé váljanak, még nem annyit tesz, hogy tehát az egyesek őszinte barátai az egésznek; az őszinte ragaszkodásnak, egy általános közérzetlet kifejlődésének egészen más tényezőkben keresendők indokai. A szabad cselekvéstől megfosztott nép vak eszköz lehet az állam kezében, de öntudatos közreműködő soha; engedelmes tömeg lehet, de olyan, mely az állam törvényeit tiszteletből hajtsa végre, nem. Actio mindig reactiót szül a népek életében is. Minél nagyobb a felülről jövő nyomás, annál szilárdabb az ellenállás, annál esékonysebb a ragaszkodás mindahoz, a mi veszélynek van kitéve.

Az erdélyi katolikus státusgyűlés fölrata a gyulafehérvári kaptalan elvont dotatioja érdekében.

Nagyméltóságú magyar királyi vallás és közoktatási minister ur!

Az erdélyi római katolikus püspökmegyei gyűlés folyó évi május hó 12, 13 és 14. napján tartott üléseinek másodikában az erdélyi római katolikus egyház sérelmeinek tárgyalására kijelölt hattagu bizottság benyújtott vélemény nyomán a többiek közt azon sérelmet is beható tanácskozás alá vevén, mely szerint a magy. kir. vallás és közoktatási ministerium 1868-iki sept. 23-án 16176 szám alatt kelt magas rendeletével a károlyfehérvári kaptalan azon javadalmazása, mely a.) a négy felső kanonoki stallumra nézve a VI. Károly által 1715-diki decz. 11-én és 1716-diki oct. 11-én a kincstári szász dézmából készpénzben reluálva. b.) V. és VI. stallumra nézve a Mártonffy György erdélyi püspök által 1722-ki évben a kamarai pénztárba 5%-ra a szász dézmáknak biztosítékul való lekötése mellett mindig fölvehető kölcsön gyanánt betett 2700 darab aranyban (11475 frtnyi értékben) s ennek több éven át 12000 frtra emelkedett kamataiban végre c.) a b. e. Mária Terézia által 1744-iki szept. 28-án mind ezen hat, mind pedig a báró Sztoyka Zsigmond és báró Bajtay Antal erdélyi püspökök által dotált VII. és VIII. kanonoki stallum javadalmazásának emelésére a kincstári pénztárból adományozott évi 1600 frtnyi összegben alapított meg s a nevezett pénztárból szakadatlanul ki is adatott, 1868-diki jan. 1-től kezdve az erdélyi rom. kath. alapra rovatott, minek folytán ez alap, melynek ezélja: a szegény plébánosok segélyezése, templomok és pápi lakok építése és fontartása, ezen tulterhetetés által évenként 5985 frttal, 1868-tól fogva 1873-ig mintegy 33000 forint kárt vallott; e táncoskozás egyhangulag megállapított kifolyásul azon legalázatos könyörgéssel folyamodunk (Excellentiához, méltóztassék vallásalapunkat a meny nyiben az az eddigi megterheletés által kárt szenvedett, teljesen kártalanítani s a kaptalan tagok dotatiójának megfelelő tőkét a kaptalan által is elfogadott urbéri kötvényekben kiszolgáltatni és minden levonás nélküli kifizetését biztosítani, leg-

alázatosabb kérésünket következő évekre feltevének:

1. Tekintetbe véve, hogy b. e. VI. Károly, midőn az erdélyi fejedelmek idejében proscribált erdélyi püspökséget visszaállította, s az 1713-iki febr. 18-án erdélyi püspöknek kinevezett Mártonfy György mellé 1715-iki decz. 11-én négy kanonoki stallumot alapított, e négy kanonoki állomás javadalmazását a gyulafehérvári kincstári uradalomból és a szász földön levő fiscalis dézmákból utalványozta; hogy Mártonfy György erdélyi püspök, midőn az V. kanonoki stallumot 1722-ben alapította, ez állomás javadalmazására 2700 db. aranyat 11,475 frtnyi értékben a kamarai pénztárba tett, mely a folyó kamatokkal 12000 frtra emelkedvén e javadalmazás tökéjét képezte és melyet VI. Károly az 1737-ki oct. 1-én kelt formális kötelezvény szerint ötszázötletű kölcsönözvén a kamarai pénztárba tétetett, lekötve biztosítékul a királyi dézmákat és kötelezve magát, hogy mielőtt a tőkét a püspök vagy káptalan visszakövetelné vagy a kincstár vissza szándékozik adni a 12000 frtot vissza fogja adni, hogy a VI. kanonoki stallum szintén ezen Mártonfy György-féle 12000 frt kamatai után begyűlt 10000 frtból alapítván, ezen összeget is VI. Károly 5% mellett átvette és speciális biztosítékul ép úgy, mint az előbbi 12000 frtért 1737-diki oct. 1-én a királyi dézmákat kötötte le; hogy b. e. Mária Terézia figyelmét arra fordítván, miszerint a nyolczkanonoki székek (a VII-ét b. Sztöcky Zsigmond erdélyi püspök 1756-ban Szt. Lukács napján, a VIII-át Bajtay Antal erdélyi püspök 1772-ki oct. 18-án alapította) aránylagosan igen szűken vannak javadalmazva, 1774-ki szept. 23. minden kanonoki állomás javadalmazását 200—200 forinttal rendelte jobbitatni, e végre 16000 frtot utalványozván a kamarai pénztárból; alig kétségbe vonható, hogy a javadalmazások terhet az államnak kell hordozni, amelynek pénztárába e fiscois által vesztett dézmák kárpótlása folyt, minnek már kézzelfogható példáját látjuk abban, hogy az ágostai hitvallású papság dézmavesztéseinek kárpótlása nem a nemes szász nemzetnek gazdag pénzalapjaira ruházott át, és hogy magának a fiskusnak dézmavesztéséi kárpótlása is az országos alaptól folyt.

2. Azon kívül, hogy semmi ok sem létezik arra, hogy a négy kanonoki székek dézmacziméni fizetésével kivétel tétessék, és az oly kath. pénzalapra ruházassék át, mely a fiscois dézmával semmi összeköttetésben nem áll, ebből mit sem kapott, a kanonoki székek illeténi kártalanítását tiltja a vallás alap célja, mely alap a Mária Terézia által a portugalli udvartól visszaszerzett és 1767-ben az erdélyi püspöki megyének átadott alaptól a felosztott jezsuita rend, a kolozsvári apácák vagyonából keletkezvén és több más meghatározott czélú magános alapítványok által növekedvén, mind b. e. királynő mind pedig a többi alapítók szándéka szerint plébániák visszaállítására, plébánosok javadalmának emelésére, nem pedig más idegen czélokra milyen p. o. kincstári dézmából javadalmazott négy kanonok fizetésére kell, hogy fordíttassék.

3. Ide járul, hogy vallásalapunk, ámbár kamatai néhány kötvényeknek kisorsolása folytán növekedtek, semmiképen sem bir még jogosan formált igényeknek is megfelelőni.

Vannak több helyütt romban heverő templomaink, hol az isteni tisztelet szűk, elavult szobákban végeztek; plébániai lakainak, melyek a helység lakóinak legutolsó gazdasági épületével sem versenyezhetnek; roskadozni kezdenek már azon templomaink, melyeket egyesek buzgósága épített és tartott fenn eddig, sőt azon községek is, melyek eddig saját erejükből építették a templomokat és iskolákat, a több évi rossz termésék által beállott elszegényedésük következtében tömegesen rohanják meg vallás alapunkat és segítségért kiáltnak, melyben őket részesíteni nem lehet.

4. Excellentiának figyelmét még azon vesztésekre is bátrak vagyunk felhívni, melyek alapunkat több versben, különösen pedig 1811-ben az állami czéloknak emelésére érték. 50,000-nél többre megy az, mint az alap 1811-től 1822-ig vesztett; s ha e vesztéshez még az 1822-től 1868-ig szenvedettek is hozzá tesszük és hozzá azon körülményt, hogy most, midőn a kamatáll. fölemeltetése folytán vallásalapunk némileg felüdülhetne az a káptalani tagok idegen természetű saját czéljától eltérő fizetésével terheltek.

Valóban a legszomorubb jövőnek nézünk elébe. Mindezeknek folytán újból is mely tisztelettel könyörgünk, méltóztassék Exe. a vallásalappon eddig történt kárnak teljes recomensatioját s a káptalani tagok dotatioját teljesen fedező tőkének urbéri kötvényekbeni kiszolgáltatását s kamatainak pontos minden lévónas nélküli kifizetését kegyesen elrendelni.

Többször mély tisztelettel öröklünk Nagyméltóságodnak.

K. Fehérvárt, 1873 május 14-én.

alázatos szolgáló

az erdélyi rom. kath. status gyűlése.

Roma és Magyarország.

„Az országon kívül székelő, korlátlanul rágalmozott kath. hatalom nem ellensége a magyar nemzetnek” czim alatt ezen tanulságos czikket olvasunk (H) jegy alatt.

„A korlátlan hatalomnak rágalmozott római szentszék egyszernél többször sikra lépett a magyar nemzetért s védette javát, önállóságot, függetlenségét.

Azok közül csak egy-két esetet hozok fel.

I. András király fölkérte IX. Leó pápát, hogy sz országot Henrik császár ellen védelmezze. A honunkat szerető pápa szíves örömmel tett meg mindent, Németországba utazott; de fáradoimat a gonosz ellenségek megfúrták.

A német császárok a magyar királyságot a nyugati birodalom egyik tartományául tekintették s hazánk belügyeibe beavatkoztak; de VII. Gergely pápa, kit sokan oly könnyelműen s botorul ócsárolnak, így írt I. Géza királyunknak: „Notum autem tibi esse credimus, Regnum Hungariae, sicut alia nobilissima regna, in propriae libertatis statu esse debere, nec ulli alteri regi subijci”, és hazánk függetlenségét fentartotta.

Egy másik levelében pedig tudatja a királylyal, hogy kibékítend Salamonnal: „Ut sic fiat in pace nobilissimum Regnum Hungariae, quod hactenus per se principaliter viguit, ut rox non fiat ibi regulus.”

III. Incze megtudván, hogy a gazdag és fel-fuvalkodott velencei köztársaság csak a magyar korona dalmát birtokainak esonkításával adott hajókat a kereszteseknek, mind ezeket, mind a velenceieket kiközösítette. Ugyanannak köszönhetette II. András királyunk, hogy a szomszéd fejedelmek ki-mélettél viseltettek iránta.

III. Honor pápa a barbarok betörései által fenyegetett Erdély különböző pontjaira lovagrendi vitézeket alkalmazott.

Midőn a Sajó melletti szerencsétlen csata után IV. Béla mindenkitől elhagyatva földönfutóvá lett, és a tatárok iszonyuan dúltak az országban: Pozsonyból Vancsa István váci püspököt küldötte IX. Gergelyhez segélyért a tatárok ellen. A szentatya szemeiből könnyek hullottak hazánk gyászos sorsa felett; irt Európa fejedelmeihez, felszólította őket, hogy e szerencsétlen országot gyors segély által mentsek meg.

Az Árpádok egész korszakán át a pápák igen atyailag viselték magukat hazánk iránt.

Midőn a török veszély Magyarországot közvetlenül, az egész keresztény Európát pedig közvetve fenyegetni kezdte, kihez fordult ekkor a különben hatalmas Nagy Lajos? XI. Gergely pápához.

Pesten 1449-ben egybegyűlt országrendek így irtak V. Miklós pápának: „Kérjük szentségedet, hogy meg ne vonja tőlünk gondoskodását, és ne hagyjon kifáradni az erőfeszítéseket, melyeket hazánk elárvult állapotában a szükség igényel tőlünk.”

A törökök közeledtek Magyarországra felé. Európa fejedelmei egészen magukra hagyták a pártitásokkal és belvillongásokkal magát emésztő magyar nemzetet. Csak egy férfi volt, ki nemzetünket seha el nem hagyta, sőt a jó tanácsokon kívül pénzzel, fűszerrel, harczosokkal, hadi szerekkel s kifogyhatlan bőkezűséggel egyre segített. És ki volt e férfi? A római pápa.

III. Calixt pápa, a 87 éves aggasztán, mindjárt pápasága elején arra törekedett, hogy Magyarországot, a kereszténység és polgári műveltség védőbástyáját, a török hadtól megoltalmazza. És midőn Hunyady János nagybíró hadjárata készült, a pápa tetemes költségen egy hajóhadat szerezett föl s Magyarországra a lángelkű Kapistrán Jánost küldötte, hogy itt és a szomszéd országokban a törökök ellen keresztes hadat hirdessen.

Es Nándorfehérvár felszabadult, a török csorda visszavonult.

E vereség azonban még nem törte meg a török hadat; sőt a félhold még jobban fenyegette hazánkat.

Azért II. Pius több ezer lovas és gyalog fegyverest küldött, ezeket saját pénztárából tartotta; és látván, mikép közeledik mindinkább a török veszély hazánk felé, ő maga is mint keresztes, bánatában meghalt, haláláigán megesküdöttvén a bibornokokat, hogy a török ellen kezdett hadi köszületeket folytassák, és az e czélra a pápai kincstárban kész 45,000 aranyat Mátyás magyar királynak elküldjék.

Utódai százazerekre menő aranyokkal segítették Magyarországot felszabadítani a török járom alól.

Mennyire szereti mostani egyház főnk kedves hazánkat, mutatják Magyarországra herceggimásához intézet eme szavai: „Mindenkör kedves volt előttem Mária országára gondolni s annak fiait magam előtt láthatni. En imádkozom a magyarok hazájáért, és áldásomat küldök arra. Áldja meg az Isteu Magyarország királyát, népeit, áldja meg a magyar nemzetet. Élvezen hazátok tartós békességet a viszontagságok után, melyek az érték.” (A pápaság érdemei 39 stb. I. Karcsu Arzen.)

Igy szerette és szereti az országon kívül székelő korlátlan hatalom magyar nemzetünket.

Rut hazugság, botor beszéd tehát, hogy a katolicizmus, katolikus clerus az országon kívül székelő korlátlan hatalommal szövötkszik a magyar ügy, nemzetiség ellen. Soha sem volt ennél igazságtalanabb, alaptalanabb vádolás.

Az által, hogy a katolikus egyház a világ szabadságát, az igazi szabadságot elismeri, az alatta álló nemzetiségeket meg nem tagadja, meg nem ontja, sőt támogatja, biztosítja egyenként.

Komoly elmélkedésül kiírjuk dicsőült Hoványink megszívlelendő szavait: Az igaz, hogy igen nagyon szeretnők az egész világot egy igába hajtani, hanem abba ám, a melyről kimondottat: „Jugum meum suave est, et onus meum leve.” Azt sem tagadjuk, hogy e magas czéla törekvésben a zászlót Róma viszi előttünk; de a nélkül, hogy katonai egyenruhába szorítva bennünket.

Vajjon igaz haladás volna-e azon hatalomnak megszüntetése, mely a szétszórt nemzetiségeknek egyedül köteleke? Hát nincsenek e világon a jószály- és felhasználás másként is elég elemei? Jól mondja Dupanloup, hogy: „a vallásnak fölül kell állani, valamint az egyes emberek, egy egész népek szenvedélyein is.” Egyetemes egyház és nemzeti önzés oly két fogalom, mi alapjában s elvileg kizárja egymást. A keresztény hit oly magasabb egység, melyben a népegyeniségi különbségeknek össze kell olvadni s megdicsőülni.

Buda-Pest, máj. 31.

A horvát kérdésre nézve e napokban várható végleges megállapodás. A regnicoláris küldöttség magyar tagjai ez ügy megoldásában azon alapon dolából indulnak ki, hogy az minden részletével organicus egészet képez s egyes pontokban csak úgy hajlandók concessiókra, ha a két országos bizottság a többi fennforgó kérdésre nézve is egyet-értésre jön. Ez okból előbb magántermészettű pour-parler-k folytatathatnak, s az ezek alkalmával elért eredmények fognak a hivatalos ülésekben constaltatni. A kiegyezés pénzügyi részére nézve a négyes bizottság, illetőleg annak előadója, Széll Kálmán által kidolgozott munkálat szolgál alapul, mely betekintésre a horvát küldöttségi tagoknak átengedtetett.

A munkálat egy igen terjedelmes, gondosan készült mű, mely a legalaposabb felvilágosítást nyújtja a kiegyezés pénzügyi részének minden pontjáról, 61 lapra terjed, s az abban foglalt hivatalos kimutatások és számítások ép oly becsessé teszik, mint közjogi fejtegetései.

A munkálat a horvátok követeléseinek ismeretével kezdődik.

A horvátok, mint indokolásuk mondja, a közös terhek viselésének kulcsát kívánják kiigazítani; s továbbá azt ohajlják, hogy egyedül a közvetett adók rendszerének megállapítása és ezen adók megszavazása illesse a közös országgyűlést; míg azoknak kezelése, kivétele, behajtása a horvát-szlavon kormány kezébe menne át. Megszűnnék tehát az adók behozatalának törvényhozási közössége.

A mi az első pontot illeti, a horvátok 2.87/100 % arány szerint járulnának a közös költségekhez, míg az államadóságokból 574,000 frt változatlan általánnyal vállalnának el. E követeléseiket azonban egy nagy tévedéssel indokolják.

Azt állítják ugyanis, hogy igazságtalanság, midőn az arány kiszámításánál az egyenes és közvetett adók bevételei vétetnek alapul; nem pedig azon tiszta bevétel, mely az összes kezelési és közigazgatási kiadások fedezése után fennmarad. A munkálat bebizonyítja, hogy az arány kiszámításának csak az összes adóképesség szolgálhat alapul, ez pedig az összes bevételekből derül ki. S ha a horvátok azt hiszik, hogy a Magyarország és Ausztria közötti számítások nem az összes adó bevételeken alapultak: nagyon tévednek. A munkálat igen részletesen elmondja e tárgyalások menetét, azok egyes frazízeit, s azon következtetésre jut, hogy a 70:30 arány valóban az összes bevételeken alapul, s így csak igazságos, hogy Magyarország és Horvátország között ugyanazon kulcs használtassék, mely Magyarország és Ausztria között alkalmaztatott.

Az államadósági járulékok megváltoztatására vonatkozó követeléseiket a horvátok azzal indokolják, hogy az államadóságok befektetésekre használtattak, melyekben Magyarország nagyobb mértékben részesült, s hogy a védelmi kötelezettség hosszu időn át Horvátországra inkább súlyosodott, mint Magyarországra. A munkálat kifejti mindkét érv alaptalanságát. Az elsőre nézve azt mondja, hogy az államadóságok csak csekély mértékben szolgáltattak befektetésekre, s a mi befektetés abból kikerült, ebben Horvát-Szlavonország szint-egy részesült, mint Magyarország. Ha pedig a határörvidék nagyobb védelmi kötelezettséget teljesített: a közadók tekintetében mindig jelentékeny kedvezményekben részesült. A mit pedig ma a határörvidék méltányosan követelhet, azt megteszi Magyarország, midőn a polgárosítás nagy előnyöket és e területek deficitjét, Horvát-Szlavon-

ország minden terhelhetése nélkül fődözi. Az albizottság különben az államadóságokra nézve létrejött törvényes megállapodást, bevégzett ténynek s az 1867-diki törvények oly sarkkövének tekinti, melyre nézve vitakozásokba nem bocsátkozhatik.

A horvátok, országuk érdekeire és állására nézve sértőnek és lealázónak tartják azt, hogy az 1868. XXX. t. cz. a belbizottsági szükségletet tíz évre 2.200,000 frt. változatlan általánnyal határozta meg.

A munkálat itt kifejti ez egyezmény keletkezésének történetét. Az adóképesség szerint a közös quotából Magyarországra esik 93/5.592,204 %; Horvát-Szlavonországra 6/4407,749 %. Mint-hogy azonban ez arányt Horvát-Szlavonország csak úgy viselhetné, ha a belbizottság szükséges összeg nagyobb részét is át adná: a törvény e belbizottsági szükségletet tíz évre 2.200,000 fban állapította meg. Ennek fedezésére szolgál az egyenes és közvetett adók 45 százaléka, míg azok 55 százaléka a közös költségekre fordíttatik.

E jövedelmekből azonban kivetettek a bor-és hus fogyasztási adók, melyek kizárólag Horvátországra esnek, s a földterhermentesítési járulékok, melyet Horvát-Szlavonország külön kezel; de melynek hiányát Magyarország előlegezi. Hogy ha azonban a 45 százalék nem teszi ki a mondott 2 millió 200,000 frt. általánnyal, e hiányt Magyarország fedezi; míg viszont a többlet, az összes 55 százalékkal együtt a közös költségekre fordítandó, míg ez összeg az adóképességi arányt eléri, mely esetben a fölösleg is Horvát-Szlavonországra és pedig úgy, hogy az előbbi években Magyarország által fizetett összegeket nem kell visszafizetnie.

A munkálat e pontnál részletesen és igen tüzetes számítások alapján adja elő, hogy a törvény e rendelkezései miként valósítottak. — Számításainak eredményei a következők: 1869-ben a 45 százalék 287,813 fttal volt kevesebb, mint a megállapított 2.200,000 frt. általánnyal, míg 1870-ben 121,452 fttal, 1871-ben 33,609 fttal haladta meg azt. Együtt véve fel mind e három évet, melyekből zárszámadásokkal bírnak, Magyarország a kikötött általánnyal összesen 123,751 fttal előlegezett Horvátországnak. Ha pedig a közös költségek adóképességi kulcsát vesszük számításba, 1869-ben 2.291,771 fttal, 1870-ben 2 millió 95,272 fttal, 1871-ben 3.480,028 fttal fizetett Magyarország Horvátország helyett. Mindezen számítások alapján az albizottság javaslatát a következőkben formulázza:

A horvátok azon kívánalmait, melyek az összes egyenes, mint közvetett adók ki-vetésének, kezelésének s behajtásának a közp. kormánytól való elváltatását, a horvát kormány részéről átvételét, sőt az egyenes adókra nézve még a törvényhozás közösségének is megszüntetését, az államjark kezelésének elkülönítését, az azok feletti rendelkezésnek a közös országgyűlés illetékes sége alóli kivételét hozzák indítványba: az egész adórendszer közösségének megszüntetését s Horvát-Szlavonországot pénzügyeinek teljes függetlenítését jelentik. S a horvát-szlavon pénzügyek-nek ily irányban történendő elválasztása, a bizottság véleménye szerint, nem egyeztethető össze azon elvekkel, melyek sarkkövét képezik amaz államjogi viszonyoknak, a mely Magyarország és Horvát-Szlavonország között fenn áll.

Az albizottság nézete szerint a horvát kiegyezés pénzügyi része annyiban mindenesetre módosítandó, a mennyiben azon törvény keletkezése óta területi változások állottak be. Ezen kívül, méltányossági tekintetből s azon nagy érdekek iránti figyelemből, melyek a fennforgó kérdéseknek kölcsönös megnyugtató kiegyenlítését oly annyira kívánatosnak teszik: a bizottság feltevé, hogy egyéb kérdésekben megegyezés jön létre, hajlandó azon engedmény indítványozására, hogy az 1868. XXX. t. czikkben megállapított általánnyal mellőztessék s hatályon kívül helyeztessék az 1868. XXX. t. czikk azon intézkedése is, hogy azon összeget, a melylyel a társországok közjövödelmeinek 45 %-a a 2.200,000 frt. meghaladja, a bevételek 55 %-val együtt a közös czélokra fordítani kötelesek.

Ha ez elfogadtatnék, Horvát-Szlavonország 1870-ben 122,000 fttal, 71-ben 35,000 fttal, 72-ben 330,936 ft 41 krral, 73-ban 382,633 fttal többet fordíthatna belbizottsági szükségleteire, mint az eddigi általánnyal; s ez összegeket Magyarország pótolta volna a közös költségeknél. Ez tehát számokban kifejezve, az engedmény, melyet az albizottság, a kiegyezés pénzügyi részére nézve, Magyarország részéről Horvátországnak ajánl, s ennek elősorolásával előadtuk a munkálat leg-főbb pontjait. Még csak azt kell fölemlítenünk, hogy mindegyik pont igen tüzetes kimerítő indokolással van ellátva; s az egész exposé az egyik legkimerítőbb állami okirat, melyet országgyűlésünk felmutathat.

Törvénytörési csarnok.

Id. Gombos András és társai elleni terjedelmes bünyvizsgálat végtárgyalása május 23. 24. 26. 27. és 31-én folyt le a kolozsvári kir. törvény-széknél. Előkölt Bauer János, bírák, voltak Nesztor János, Péterffy Domokos; az ügyészség részéről kir. alügyész Bodor László; védők: egyetem

tanár Dr. Groisz, ügyvéd Weisz és Komáromi. A tárgyalás rendkívül érdekes volt és számos hallgató látogatta, főként 31-én, mely napon tárgyalási erőszakos lopás és súlyos testi sértés, jogi szempontból is a legérdekesebb esetek egyike. A királyi ügyészség vádirata szerint 1867. okt. 20-án este, Kolozsvárt, a két viz között, az úgynevezett „tég-lán” a Korbuly majorjában, akkori majoros Török József, vadász fegyverét kezébe vévén, a gondviselése alatti kertbe ment, hogy széttekintsen, midőn észrevette, hogy három fehér szűrös, egyén a káposztát vágja. A tettesekre kiáltott, hogy ne károsítsák meg, mire a három közül egyik a fegyvert kiragadta a Török kezéből, s két társa segítségével részint a fegyver agya, részint egyéb ittelgekkel oly erősen elverték, hogy a miatt hat hétig fekvő beteg volt. Vádoltak Köszegi József, Zilahi János és Simon Ferencz (külvárosi ifjak) tagadták a nekik bűnül tulajdonított cselekvényt, a királyi ügyészség azonban, részint sértett, valamint tanúk Kobori Kovács Mihályné és Deák Mihályné vallomása alapján, tekintetbe véve, hogy vádlottak mindenike oly egyén, hogy hasonló tény róluk feltehető, különben is a vizsgálat és végtárgyalás folytán vallomásaikban számos, és pedig feltűnő ellenmondásokat tanúsítottak, a bpr. 281. §-ára állapította a személyi bizonyítékot. Minthogy azonban vádlottak a büntető törvény 179. §-szerinti erőszakos lopásért voltak vád alá helyezve, kéri a törvényszéket, hogy az alól oldja fel őket, mert azon czikk minősítésére feltétlenül kellék, hogy az erőszak a végett alkalmaztassék, hogy tettes a loplit tárgy birtokában megmaradjon; ez esetben pedig, habár a káposzták le is voltak vágva; a polg. törvény szerinti birtoklás be nem következett, a szomszédok közbelépése folytán, tehát az erőszak öpen azért történt, hogy az idegen tulajdon birtokukba vehessék, ennél fogva a büntető törvénykönyv 190. §-szerinti rablás (mely véghez nem vitetett) van jelen. Kéri a törvényszéket, hogy azon bűnbán mondja ki bűnösöknek. Dr. Groisz, védelmében kifejtette, hogy ő sem rablás, sem erőszakos lopás bűnét nem lát jelen esetben, mert a „birtokba vételre irányított cselekvény előtt nem volt tettlegeség.” — (De a tényálladék ellenkezőt bizonyít.) Kéri a törvényszéket, hogy vádlottakat mentse fel ezen büntény vádjá alól és nyilvánítsa ártatlanoknak. Ugy a közvádó, mint védő szakértelemmel adta elő érveit, minnek megtörténtével a törvényszék félre vonult és hosszas tanácskozás után kihirdette az ítéletet, mely szerint vádlottak az erőszakos lopás, illetőleg rablás bűnének vádjá alól feloldattak, azonban a Török József kárára elkövetett lopás bűnében bűnösöknek mondtak ki, és Köszegi József több büntényekért 1 és fél évi, Zilahi János 4 havi, Simon Ferencz 6 havi börtönrre lettek ítélve. Az ezt megelőző tárgyalásokon elítéltek még: Gombos András emberölésért 2 évi súlyos börtönrre, Makó András, Jakab András, Butyka József, Kilin Márton, Gál József, Jakab István, Gál István, Kilin Márton az emberölés bűnének vádjá alól az ügyészség indítványa folytán felmentetett.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 4.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.**

— **Ő felsége a belgák királya** szintén 30-án látogatta meg a kiállítást, megismerlé a Swarzenberg herceg féle pavillont s ezután megmászta a körösarnok födélét. Az indus sátor mint minden azelőtti kiállításon ugy a bécsi és Nagy-britannia az első helyet foglalja el. Első mi az angol osztályt megismerléni akaróknak annak nyugati főstényán szemébe tűnik, az u. n. indus sátor — mi nem egyéb, mintegy négyszögű és oszlopokból határolt tér, tetemes nagyságu indiai szőnyegekkel beagatva. Ha az ember e tér belséjébe lép, egy nagy üveg-szekrényben egy indiai hercegnő szobáját pillantja meg. Bámolni lehet kelet fényt és pompáját melyen ruhákban és butorokban kifejt. Négy kicsiny kioszk veszi körül a csodás kifestényt, telve az indiai nők drágábbnál drágább házi készleteivel: ékszerekkel, himzetekkel, arany és ezüst edényekkel.

— **Világkiállítási rövid hírek:** A nemzetközi állatkiállítást ő felsége a királyi. hó 30-án nyitotta meg. Az utak, melyek a kiállított tárgyakhoz vezettek, két oldalt lobogós rudakkal voltak határolva, melyen a kiállító nemzettek színei pompáztak. A kiállító nagyobb része ő felsége jövelete felől értesülve fekete frakban várta a királyt. A kiállított állatok szímlén általában voltak; szalagokkal, virágokkal és koszorúkkal ékítve. Az öök és pásztörök nemzeti öltönyükben voltak. Ő felsége legteljesebb meglegedését fejezte ki, főleg az ausztriai és a magyar kiállítások megismerlése után.

— **Ma lesz az egyetemi tavaszi ünnepély.** Ma (szerdán) harmadszor készül az egyetemi polgárság, oly fényesnek ígérkező tavaszi ünnepélyét megtartani. A mai szép nap talán kedvezni fog ez ünnepélynek.

— **Lelkes és buzgó dalkörünk.** kirándulásában a pártoló tagok is szép számmal fogtak részt venni. A kirándulás Urnapján lesz.

— **A jogászmájálisnak** sokkal jobban látszik az idő kedvezni, mint hogy előreisígazolva ne láthatnók azt a sikert, melyet e közkedvességi májálishoz mindenki köt.

— **Piros pünkösöd** harmad napja szép derűlen köszöntö oly sok kellemetlen napok után bennünk. Telve voltak a sétányok mindenfelé a közönség azon részével, mely harmadnapját is az ünnepeknek, munka nélkül mulatozva tölti el. A szép meleg időt sokan siettek élvezni, ehez járult még az is, hogy a katonazenekar játszott valogatott darabokat.

— **Pozsony városában** a bécsi börzeválság ötödfél millió kárt okozott.

— **Salamon János** népzenezőnk s társulata bécsi útja valószínűleg elmarad, mert a bécsiek eddig kétségben tartják, az ily biztatásra pedig Salamon János jól teszi, ha nem sokat ad.

— **Orosz lapok** említik, hogy mily nagy-szerű ajándékokkal halmazták el egymást az orosz czár és a persa sah. Utóbbi a czártól egy gyönyörű művezetű edényt kapott ajándékba, melynek átvételkor nyitvánit, hogy e drága ajándékot örök emlékül fogja megőrizni. Másfelől a sah nem maradt adós hanem a czárnak egy gyémántokkal és drága kövekkel gazdagon kirakott Nargileht (török viztartós pipa, sörpál: kaljan) ajándékozott. Hét-főn (f. hó 26-án este udvari bál volt Szt. Pétervárt a sah tiszteletére, melyre 700 vendég volt hivatalos.

— **Uj zeneművek.** Tábor szky és Parsch kiadásában, Pesten, a következő ajánlható új zeneművek jelentek meg.

Zongorára két kézre.
Beethoven L. Elsin. Emléklap 50 kr., Sehnsuchts, Schmerzens und Hoffnungs Walzer 25 kr., Fävarger R. 18-ik mű Isten veled 60 kr. Ketterer E. Ezüst halacska. Mazurka-Abánd 50 kr. Liszt Ferencz Epithalam 1 frt. Réchards B. A vándor álma. Románca. 50 kr. Távóban. Nocturn. 50 kr. Smith S. Aeolhárfá. Szalondarab 90 kr. Tisza Aladár. A fiatal színházlátogató. 4-ik füzet. Sarolta, Vanda, Báthori Mária, 80 kr. Gyöngyök a magyar nép dalaiból. 6-ik füzet. Édes falum határa. A falu nagyon van bekerítve. Deres a fű, széna terem a réten. Szülőföldem szép határa. Az én rózsám, Nem engedik. Bimboból lesz a piros rózsá. 80 kr. Népszerű csárdások 3-ik füzet 1 frt. Wéber C. M. Tánczra-kérés. 80 kr. Tánczok és indulók zongorára két kézre.

Fahrbaeh Fülöp (ifj.) Galambugas, longyelke 50 kr., Szabadaság, gyors polka. 50 kr., Fekete szemek, longyelke. 50 kr., Arany diók, keringő 80 kr., 66-ger gyors polka. 50 kr., Uriestélyi, rezgő polka 50 kr., Emléklap, rezgő polka (Gizela főhercegnő és Lipót bajor hercegnének ajánlja.) 50 kr. Tipp Tipp induló 50 kr. Kate au L. Ein Mann, ein Wort, rezgő polka 50 kr. Eutwederoder, gyors polka 50 kr. Pischinger A. Rózsá Mazur polka 50 kr. Reinprecht A. Giardinello rezgő polka. 50 kr. A vadász szerelme. Mazur-polka. 50 kr. Amoretton polka (rezgő). 50 kr. Seifert A. Commerz mazur-polka. 50 kr. Tisza Aladár. Befutta az utat a hó. Csaplárosné piros virág. Egykor én rám mosolygottál. Pántlikás kalapom. Csárdás. 60 kr. Be szomorú ez az élet én nekem. Csárdás 60 kr. Csak titokban akartalak szeretni. Csárdás. 60 krajczár. Here tyu tyu tyu! Csárdás 60 krajczár.

Zongorára négy kézre:
Fiori E. Grand Galop brillant. 80 krajczár. A fiatal színház látogató 4-dik füzet. 1 forint 20 krajczár. Gyöngyök a magyar nép dalaiból 6-dik füzet. 1 frt. Népszerű csárdások. 3 füzet 1 frt. 50 kr. Tisza Aladártól. Dalok egy énekhangra zongora kísérettel.

Schubert F. Az én tanyám (Aufenthalt) 50 kr. Szuborits Manó. Kis gyöngy patak 50 kr.

Czitera:
Kittel, F. Átiratok, 5. u. Bűvös csokor négyes 60 kr.

— **Az északi csendestengeri vasút.** Amerikában újabb időben oly óriási vállalatok fejeztetnek be, melyek a művelődés történetét illetőleg a legnagyobb fontossággal bírnak. Ezek egyike a nordpacific vasút, miáltal az atlanti óceán a déli tengerrel leggyenesebb összeköttetésbe hozatik. Mig az egyesült államokat keresztül metsző csendes tengeri vasút Északamerikát Kaliforniával köti egybe, ugy eme czélt az említett vasút rövidbb uton éri el. Kezdetét veszi Duluthnál a felső tó nyugati szögénél, keresztül futja Minnesota, Dakota, Montana, Idaho, Ozeon és Washington területeket, nagy folyókán (agy pl. Red river of the North, Missouri, Yellowstone river, Columbia Riveren stb.) halad keresztül. E kétezer angol mérföld hosszúságu vasutnak végpontja Puger-sound, Vancouver Eilanddal szemközt a csendes tengerben. Az e. áll. csendestengeri vasút sok egy-alyi akadálylyal küzd, még ez itt a legegyszerűsebb egybekötő ut a candai tavaktól kiindulva az

az államokon keresztül. A társulatnak az egy. áll. kormánya 50 millió hold földet engedélyezett, tehát majdnem annyit mint egész Franciaország.

— **Vasúti statisztika.** A magyar-osztrák monarchia vasuthálózatának fejlődéséről nagy gond-
dal készített igen érdekes kimutatást közöl a bécsi központi vasúti közlöny. A monarchia területén az első vaspálya 1837-ben épült, és pedig a Ferdinand-északi vasút, lajhán-tul; ez időtől kezdve a lajhántuli vasútépítés szakadatlanul foly s a kiépített hálózat 1872. végén 1106.9 mértföldre rugott. — Magyarorszában 1846-ban épült az első vasút 4.40 mld hosszúságban s azontul vasuthálózatunk a következő módon fejlődött: 1847-ben 20.91 mld, 1848-ban 23.05 mld, 1849-ben ugyanannyi; 1850-ben 28.86 mld, 1851-ben 46.70 mértföld, 1852-ben ugyanannyi, 1853-ban 54.32 mld, 1854-ben 62.19 mld, 1855-ben 72.48 mld, 1856-ban 85.63, 1857-ben 123.55 mld, 1858-ban 163.80 mld. 1859-ben 181.78 mld, 1860-ban 210.89 mld, 1861-ben 240 mld, 1862-ben 249.88 mld, 1863-ban ugyanannyi, 1864-ben ugyanannyi, 1865-ben 278.81 mld, 1866-ban ugyanannyi, 1867-ben 295.08 mld, 1868-ban 341.09 mld, 1869-ben 359.18 mld, 1870-ben 456.28 mld, 1871-ben 578.60 mld, 1872-ben 705.12 mld. A magyar hálózatból a szorosán vett Magyarországra jut 601.11 mld, Erdélyre 69.35 mld, Horvát-Szlavonországra 34.66 mld. Arányítván a magyar vasuthálózatot Magyarország lakosságához és területéhez: jut egy mértföldnyi vasútra 7.94 négyszög mértföldnyi terület és 21,995 lakos; egy négyszög mértföldnyi területre pedig 0.13 mld vasút; 100,000 főnyi lakosságra pedig esik 4.55 mld vaspálya. A monarchia összes hálózatának a magyar hálózat 38.91 százalékat képezi.

— **K.-Vásárhelyt** az ipariskola rajz-tanítójához ment egy asszony s kérte a tanítót, miszerint ne engedné meg, hogy az ő fia rajzolni tanuljon többet, mert már most is oly czifra dolgokat rajzol, hogy akármelyik bángóval megvetne, s félnek nehogy hirtelen bángót kezdjen csinálni a miért aztán bezárnák s öregesgökbek nekik szomorúságot okozna. „Tanuljon csak olvasni, írni, számolni, s mi meg leszünk elégedve” — így nyilatkozik. („Nemere”).

— **Londonban** Stuart Millnek szobrot emelnek s a bizottságban vannak Gladstone és Derby lord is.

— **Hugó Victor** közelebb meglátogatja Magyarországot. Jerseyben még megígérte gr. Teleki Sándornak, hogy legelső alkalommal elő Magyarországra és most a bécsi közkiállítás alkalmával beváltja szavát.

— **A jogászsegélyző-egylet** főlhivására — mint halljuk — vendéglőseink köréből Gáll Simon a „Korona” bérloje két havi kószót ajánlott fel, egy — az egylet által kisérmelt — szegény jogász részére.

— **Takarék és hitelegyletek** alapításán fáradoznak Fogarast, mindenesetre legjobb előmozdítója lenne ez az ottani ipar- és kereskedésnek. Hogy nyereséggel fog járni, az is bizonyos s e tekintetben csak a számos eddig már fennálló intézetre kell utalnunk. Az alapításnálleg inkább közreműködik a Posten székelő ált. hivatal egylet hitelintézete. Fogaras székhelye minden természeti gazdagsággal megáldott vidéknek, számosan vannak benne ipar- és kereskedés üzök, szesz-
ipara tekintélyes, eshetőleg a Brassóba vezető vasutvonal egyik állomása lenne. E pénzintézetet 200,000 frt alaptőkével alapítandják s ez alaptőke 2000 részvényre lesz felosztva a 100 frt. 30% befizetéssel rögtön megkezdendi működését s miután az alapítók 800 részvényt maguknak tartottak vissza, 1200 darab fog 40% árkelettel nyilv. aláírása kibocsáttatni.

— **A római rendőrség** az „Internationale” romai főnökét elfogatta, és fontos irományokat foglalt le tőle.

— **Szerencsés lövés.** Oláh-Apátiból értesítenek, miszerint az ottani erdőcsőz egyetlen lövéssel három farkast lött agyon a minap. Az eset úgy történt, hogy a csőz az erdő szélében haza felé ballagva, egy nyulat lát vad futásban feleje nyargalni. Eleinte a csőz, azt hitte, hogy kutya kergeti a nyulat, de csaholást nem hallva, rögtön felhuzta fegyverét, mert a dolog gyanusnak tűnt fel előtte. Pár perc múlva a cserjésből anyafarkas tör ki 6 farkas kölyök által kísérvé. A mint az anyafarkas a csőzt meglátta, megállott. A kölykök anyjuk mögé csoportosultak, mire a csőz elsüté postával töltött fegyverét és pedig oly szerencsével, hogy az anyafarkas a két kölyök rögtön elterülve maradt.

— **Milano város** községtanácsa Manzoni Sándor halála alkalmával a hó 23-kán rendkívüli gyűlést tartott, melyben nagy vesztesége fölötti fájdalmát kijelentve, a nagy férfiü temetési költségeinek közpénztárból való fedezését, a „Via Giardinello”-nak, Milánó egyik legszebb utcájának „Via Manzoni”-vá elnevezését és az emelendő szoborra huszezer líra utalványozását határozta el. A király, a királyi család tagjai, Róma, Nápoly, Flórencz, Furin, Parna, Pavia, Velence és Olaszország számtalan városa részvétiratokat intéztek Milánó városá-

hoz. A költő hátrahagyott iratai a közönség tulajdonát fogják képezni.

(Necrolog.) Alsó-járai Ferenczi Mózes, nyugalmazott tartományi kir. főszámvéveségi al-
számvéve és neje Füzi Krisztina, leányuk Eszter, államszámszéki számlástiz Véber Sándorné, férjével Sándor és Ilona gyermekeikkel: vejök királyi aljárásbíró Szász Béla; a magok, valamint a közeli rokónok: unitárius püspök Kriza János, és neje Füzi Borbára, gyermekeik: Kriza Gyula, Kálmán és Lenka; ugy semmitőlseki bíró Pap Alajos és ne-
hai neje Füzi Eszter gyermekei: Pap Agnes, Bren-
csán Sándorné, dr. Pap Sámuel, Eszter és Farkas
nevőkben mélyen megsebzett szívvel jelentik, hogy felejtethetetlen leányuk, illetőleg a forrón szeretett testvér, hitves és rokon **malomfalvi Szász Béláné**, — született **Ferenczi Bertá**, minden szülői példátlan gondozás és orrosi ápolás daczára, évekig tartott szenvedés után, életének 27-ik, házassági frigyének negyedik évében, tüdősorvadás következtében f. év május hó 31-én reggeli 2 órakor csendesen kimúlt. Ily rövid és mégis szenvedésteljes évek alatt az élet álma már el van álmódva! Egy „árnyék álma” volt a költő szavaként ez a mi szívünk szerettének élete is. S oh Isten! mi ez árnyékok családi és társas környezetünkben élő és életörömeiket élvezhetők s oszt-ható valóságnak tartottuk, édes szép reményeket fűztünk hozzá mint ép, egészséges fáju virágos ág-hoz, mosolygó gyümölcsöket előlegezve bizakodó lelkünkben: és keserűen kell most éreznünk, hogy a mit valóságnak hívének, mégis csak tünde fényt vető árny vala, habár egy mennyei angyal árnya, egy minden testi és szellemi szépséggel felruházott lény, a kinek e földön soká mulatni, gyönyörködni és gyönyörködtetni nem vala megengedve a saját megfoghatatlan utain járó örök végzettől. E sötét hatalom márvány arczára egyedül a vallást hint vigasztaló fényt, egy édes atya vonasalt fedezvén fel rajta, a kinek gondviselő karjai emelték boldogabb lét körébe őt, a mi emberi szeretetünk s keresztény hitünk és reményünk soha el nem felejt-hető kedves tárgyát. Az idvezültnek földi része a belső magyarolczi 36 szám alatti szülői háztól f. év június hó 2-kán délután 5 órakor fog rövid hal-lottí ima után a köztemetőlbeli családi sírboltban végnyugalomra elhelyeztetni. Csendes béke a so-kat szenvedettnek! Kolozsvárt, június 1-én 1873

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,
mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyors-
utazása 1873. mart. 27-től elkezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvártól reggel 8 órakor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órakor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órakor
Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra na-
indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen
meneten kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d.
u. 4 órakor is indulni, ugyisíntén Nagy-Enyedről
éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy
ezen menetekenél Felvinczről N.-Enyedig és N.-
Enyedről Felvinczig a vasúttal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-
szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és
közbsűs Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr.
tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza
első vagy közbsűs coupeba 3 frt — hátulsó cou-
peba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről
N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fon-
tonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Fe-
rencz szállodájában.

Kolozsvári piac. Egy pár szép ökör
420 ft. Egy pár közepes ökör 320 ft. Egy pár
szép tehén 220 ft. Egy pár közepes tehén 190 ft.
Marhahus fontja 26 kr. Borjúhus fontja 18 kr.
Egy pár szép disznó 220 ft. Egy p. közepes 160
ft. Egy pár süldőmalac 60 ft. Disznóhus fontja
26 kr. Szalonna, nyers mázsája 35 ft. Szalonna,
száraz mázs. 48 ft. Szalonna füstölt fontja 48 kr.
Fagygyu mázsája 24 ft. Zsir. köz. kupája 1 ft.
Zsir. hájszir kup. 1 ft 10 kr. Lúdszir kup. 1 ft 40
kr. Széna, szekere 15 ft. Szabna, szekere 11 ft
Fa, száraz hosszú öle 26 ft. Fa, száraz rövid öle
12 ft. Nyersfa szekere 6 ft. Egy pár pulyka 4 ft.
Egy pár liba 2 ft 80 kr. Egy p. kappan 1 ft 40
kr. Egy p. csirke 50 kr. Tojás 5 db 10 kr.
Deszka párja 1 ft — kr. Zsindely ezre 4 ft. 60 kr.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről.
Jun. 3-ról. 1873 5 1/2 metalliques 67.80.
nemzeti kölcsön 72.25. 1860-diki államköl-
csön 99.77. Bankrészvények 963. —. Hitelesztvé-
nyek 277. —. London 110. —. Ezüst 109.50.
Cs. kir. arany. —. 20 frankos arany 8.80.
Földtehermentesítési kötvények: Magyar 77.
25. Temesi 73. — Erdélyi 74. — Horv. Szlavon.
72.50.

Felelős szerkesztő Sándor János.

689-1873 számhoz. (847) 1-3

Arlejtési hirdetés

F. é. június 16-án reggeli 10 órakor a szászvárosi m. k. mérnöki hivatali irodájában a piskis-hátszegi államút 24. 4-5/8 mld. szakaszon levő 32. számú hid helyreállítása iránt, mely 531 fr. 33 kr. és ugyanazon államúton 0-3/8 mld. szakaszon 17 darab műtárgyának fedkövekkeli újból építése iránt, melyek 5684 fr. 97 kr., tehát összesen 6216 fr. 30 kr.-nyi költség erejéig állapított meg, a nagyméltóságú m. k. közm. és közlekedési ministerium f. é. május hó 19-én 1505 számú magas rendelése értelmében, nyilvános árlejtés fog tartatni, melyre vállalkozni akarók meghivatnak.

A terv és az építési feltételek a mérnöki irodában a rendes hivatalos órákban megtekinthetők, a hol az árverezés megkezdése 50 kros bélyeggel 5% bántépénzzel ellátott, szabályszerűleg szerkesztett írásbeli ajánlatok is elfogadhatók, melyben ajánlkozó az árlejtés feltételeit ismerni nyilatkozik, és magát azoknak minden ellenvetés nélkül aláveti.

Szászváros 1873. év május hóban.
A m. k. mérnöki hivatal.

Sz. 13.882/1873. 3219 (843) 3-3

Pályázat.

Az alólírt m. kir. pénzügyigazgatóság területén egy IV. osztályú adóellenőri állomás 840 frt fizetéssel, 100 frt lakpénzzel s eselleges előléptetés folytán egy V. vagy VI. osztályú adóellenőri állomás 780 vagy 720 frt fizetéssel és 100 frt lakpénzzel, vagy pedig egy IV. V. VI vagy VII. osztályú adóügyi állomás 800 frt, 700 frt, 600 frt vagy 480 frt fizetéssel és 100 frt lakpénzzel, a fizetés $\frac{2}{3}$ -ával felérő tisztviselői letöltésének kötelezettsége mellett betöltendő.

Pályázók a hivatalos magyar és azonkívül a német vagy román nyelvbeli jártasságukkal, továbbá a számviteli és pénzügyi képzettségüket igazoló, — végleg adóhivatali vizsga letétli bizonylatokkal felszerelt kérvényeiket ezen m. kir. pénzügyigazgatósághoz **három hét alatt** benyújthatják.

Nagy-Szeben 1873. évi május hó 20-án.

Szomorú, de igaz,

hogy bizalmatlanság és elűtötlet oly sokakat visszatart, hogy mennyiségteni tanár

Orlicer.

Attól megkérjük híres lottó-játék-utastársait. Ha én sem tettem volna meg, most bizonyosan nem volnék egy

ternoval gazdagabb.

Bizan. **J. Feyerstein,** cipész.

Híres játékasításaira vonatkozó kérdésekre mennyiségteni tanár Orlicer R. úr Berlinben, Wilhelm strasse 5 sz. azonnal

ingyen és bérmentesen

felel.

833

845 1-3

Arlejtések ingyen.

Az olaj partmentat

Valódi faolaj, első osztályú behozva, és éghető

kén-olaj saját gyártmány legjobban minőségben a legolcsóbb

árakon kapható.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

8-30 (849)

Elmélkedő orvosok,

allopathák és homöopathák, az általa meggyógyultak naponta szaporodó bírálati szerint, a **lélegző** (torok és mell) és **emésztő** szervek (gyomor, máj, végbél, aranyér) valamint az **idegrendszer** (hypochondria, aszkor) betegségeiben, általános és különös **gyengeségi állapotban** (magkímélés, tehetetlenség) a **Humboldt Sándor** indítványára behozott dr. Sampson-féle **Coca-készítmények** (német gyógyszeri árszabály szerint üveg és doboz száma 1 tallér) oly fényes eredményeket eszközöltek, hogy minden hasonló betegségben szenvedőnek a legmelegebben ajánlhatók. Különös ismertetésül dr. Sampson tanár **„Szerecsen gyógyszerzárta”** Mainzban, valamint bizományos gyógyszerzárta is (Főraktár Ausztriára nézve **Haubner Edénél** Bécsben, Magyarországra nézve **Török Józsefnél** Pesten, **Pecher J. E.-nél** Temesvárt, **Fürst Józsefnél** Prágában) tudományos értekezletet felőle ingyen és bérmentesen küld.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Arlejtések ingyen.

Csépülőgépek

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

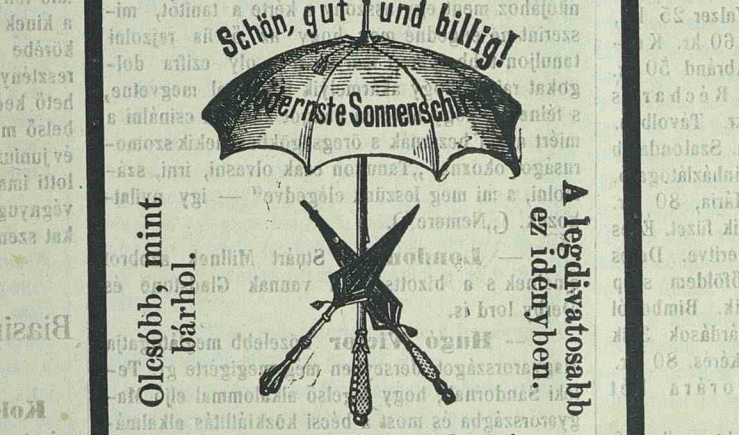
tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

tesen és ingyen.

(840) 4-12

Schön, gut und billigt

Gyári főraktár

nap- és esernyőkben.

Daczára a munkabér növekedésének, valamint a szövetek drágaságának, mégis azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a nagy elővásárlások által az árakat oly alacsonyra szabhatom, mint tavaly.

Tavaszi ernyők.

1 darab szövetből 50 kr.

1 darab szövetből 100 kr.

1 darab szövetből 150 kr.

1 darab szövetből 200 kr.

1 darab szövetből 250 kr.

1 darab szövetből 300 kr.

1 darab szövetből 350 kr.

1 darab szövetből 400 kr.

1 darab szövetből 450 kr.

1 darab szövetből 500 kr.

1 darab szövetből 550 kr.

1 darab szövetből 600 kr.

1 darab szövetből 650 kr.

1 darab szövetből 700 kr.

1 darab szövetből 750 kr.

1 darab szövetből 800 kr.

1 darab szövetből 850 kr.

1 darab szövetből 900 kr.

1 darab szövetből 950 kr.

1 darab szövetből 1000 kr.

1 darab szövetből 1050 kr.

1 darab szövetből 1100 kr.

1 darab szövetből 1150 kr.

1 darab szövetből 1200 kr.

1 darab szövetből 1250 kr.

1 darab szövetből 1300 kr.

1 darab szövetből 1350 kr.

1 darab szövetből 1400 kr.

1 darab szövetből 1450 kr.

1 darab szövetből 1500 kr.

1 darab szövetből 1550 kr.

1 darab szövetből 1600 kr.

1 darab szövetből 1650 kr.

1 darab szövetből 1700 kr.

1 darab szövetből 1750 kr.

1 darab szövetből 1800 kr.

1 darab szövetből 1850 kr.

1 darab szövetből 1900 kr.

1 darab szövetből 1950 kr.

1 darab szövetből 2000 kr.

1 darab szövetből 2050 kr.

1 darab szövetből 2100 kr.

1 darab szövetből 2150 kr.

1 darab szövetből 2200 kr.

1 darab szövetből 2250 kr.

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835

835